

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 8 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katol. inakovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Nove postave za kmeta.

Z začetkom tega leta je stopilo za Štajersko več postav v veljavo, katere se imenujejo s skupnim imenom kmečke (agrarne) postave.

Slične postave obstojijo v drugih deželah že dalje časa, na Nižje-Avstrijskem in Koroškem že skozi dvajset let. Postave so velikega pomena za živinorejsko prebivalstvo, in vsled tega se nam zdi potrebno, da tudi slovensko štajersko ljudstvo seznanimo vsaj z njih vsebino.

1. Razdelba skupnih zemljišč.

Marsikje še obstojajo med graščinskimi gospodskimi in občinami, med graščinskimi gospodskimi in nekdanjimi podložniki, nadalje med dvema ali več občinami, slednjič med občani ene ali sosednjih občin skupne pravice do posesti in nje uživanja (— ne samo do uživanja, kajti te pravice urejujejo služnostne (servitutne) postave —). N. pr. gotovi posestniki ene občine imajo skupno gozd ali pašnik, na katerih sekajo, oziroma pasejo. Gozd, oziroma pašnik je njihova lastnina, ne pa kakor pri služnostnih pravicah, kjer je posestvo lastnina drugega.

Nova postava dovoljuje, da se smejo taka skupna posestva razdeliti. Na mesto pravic sodelaznika dobi posestnik-sodeleznik pravice proste lastnine do enega dela prej skupnega posestva. Z njemu odmerjenim delom sme posestnik prosto razpolagati.

Razdelba pa se sme brez izjeme le tedaj izvršiti, če je vsem sodelaznikom v korist. Ako bi n. pr. pri razdelbi kake planine enemu sodelazniku odmerjeni del bil tako majhen, da bi na njem ne mogel držati toliko živine, kot doslej pri skupnem posestvu, ali ako bi pri delitvi gozda odmerjeni del ne kril več uporabe enega posestnika kot doslej, ali ako bi se skupno posestvo dalo zboljšati (meliorirati) ali umno (racionalno) obdelovati le na ta način, da ostane skupno, se razdelba ne sme dovoliti.

Samo v enem slučaju se bo odstopilo od teh načel, ako je skupno posestvo v resnici bilo med posestniki že več let razdeljeno in oskrbovano, oziroma obdelovano.

2. Uredba skupnih zemljišč.

Raznim neprilikam v gozdnih in plan. skupnih posestvih bi se ne dalo odpomoči, če bi postava za ta slučaj ne predpisovala uredbe skupnih porabnih in

upravnih pravic; to pomeni: red v zadružniških razmerah. Če pomislimo, da ima le malo kmetov dovolj svojih gozdov in planin, in da je kmet tam, kjer služnostne pravice ne dajo odpomoči v zadostni meri, popolnoma navezan na deležne pravice na skupnih posestvih, lahko uvidimo, koliko je kmetom na tem ležeče, da se oskrbovanje skupnih gozdov in planin uredi.

V ta namen se bo izdelal poseben gospodarski načrt glede uporabe, in posebna pravila za upravo. To bodo storili seveda strokovnjaki. Tudi bodo strokovnjaki izdelali načrt za izboljšanje skupnih zemljišč.

3. Omejitev deležne pravice.

Dosedaj se je pogosto zgodilo, da je deležni upravičenec deležne pravice na skupnem zemljišču od prvotnega posestva ločil in dalje prodal; tako se je n. pr. zgodilo, da je neki kmet na Zgor. Štajerskem prodal svojo deležno pravico do nekega gozda vsled zelo ugodne ponudbe nekemu veletržcu. Pozneje je spregledal, da brez dotičnega pašnika sploh ne more biti, in ga je moral od lesotrčca, potem, ko je ta že les posekal, nazaj kupiti.

Take gospodarske napake naj bi se v prihodnje zabranile s tem, da postava načeloma prepoveduje prodajo takih deležev, in se to vpiše v zemljiško knjigo. Prodaja takih deležev in obremenitev skupnih pašnikov, gozdov in planin, bo od zanaprej le pod gotovimi pogoji z dovoljenjem agrarnih oblasti mogoča.

4. Zlaganje zemljišč.

Zemljišča so pogosto od gospodarskega posloja zelo oddaljena, in ležijo na raznih krajih, vsled česar jih je težko prav obdelovati, in so tudi stroški za vožnjo in posle silno veliki.

Zlaganje ima torej namen, da se v kaki občini smejo zemljišča tako med seboj zamenjati, da dobijo bolj gospodarsko obliko in da so bližje gospodarskim poslojem. V ta namen se bodo taka zemljišča po natančni določitvi vrednosti združila, in potem se bodo na zlaganju udeleženi posestniki odkazala nova zemljišča, ki bodo imela za nje ugodnejšo lego in obliko, in kojih vrednost bo seveda primerna vrednosti prejšnjih zemljišč. Zlaganje bodo izvršili strokovnjaki agrarnih oblasti; pri tej priliki se bo tudi lahko skrbelo za zboljšanje potov, za vodovode, in sploh za povzdigo dobičkanosti teh posestev.

Tudi se bodo uredile vse pravice in dolžnosti, ki so v zvezi z zloženimi zemljišči (hipoteke, servituti...). Z zlaganjem zemljišč bo torej mogoče povečati plodovitost v ravnini ležečih zemljišč celih občin.

5. Varstvo planin.

Ta postava prepoveduje vsako izpreminjanje pravega planinskega zemljišča v druge obdelavne vrste (n. pr. v gozde), in tudi vsako nepravilno ravnanje s planinami, kakor opustitev gnojenja itd.

Občinske in zadružne planine se morajo po novi postavi temeljito urediti, in sicer na ta način, da se izdela gospodarski načrt (planinski red) in pravila za upravo. S to novo naredbo se bodo združile tudi vse primerne odredbe za zboljšanje planin.

Kmečki (agrarni) uradi.

Za izvrševanje teh novih kmečkih postav so se sestavili posebni uradi, in sicer v Steiriji, Ljubnem, Gracu in Celju. Urad v Celju je določen za celi Slovenski Štajer. Vodja urada se imenuje krajevni komisar za agrarne operacije. Vodja nima nobenega stika z davkarji, in mu je tudi prepovedano, izdati podatke o dohodkih kakakega planinskega posestva. Za planine bo določen poseben planinski nadzornik. Druga instanca bo v Gracu: c. kr. deželna komisija za agrarne operacije; tretja instanca c. kr. ministrska komisija za agrarne operacije na Dunaju.

Delovanje novih uradnikov pri razdelbi, uredbi itd., bo plačevala država, dežela in stranka.

Vse vloge glede izvrševanja novih kmečkih postav so proste pristojbin in kolekov.

Politični ogled.

— Deželnozbornske volitve v Bosni. Volilne imenike za bosenski deželni zbor so 11. t. m. razporežili; reklamacijska doba znaša 14 dni. — V nedeljo je imela mohamedanska samostalna stranka v Sarajevu velik shod, kjer se je končno uredil strankin program in so imenovali deželnozbornske kandidate. Stranka namerava ustanoviti banko za ureditev zemljiške posesti z enim milijonom ustanovne glavnice.

— Vstaja v Albaniji. Poročila o albanski vstaji so zelo resna. Albanci, 15.000 mož, ki jih je pa vedno več, so zasedli vse ceste iz Vušitena v Prištino,

PODLISTEK.

Srečala sta se...

(Povest v pisnih. Pisal Starogorski.)

(Konec.)

Septembra sva bila v Celju skupaj. Sklicala sva se nalašč. Tedaj sva se menda videla zadnjikrat in zadnjikrat poljubila. Sta je iz Trsta domov, da se pripravi za nov poklic. Ko sva se ločila, mi je zaplakala duša. Sree je glasno vpilo, da je ne osrečim nikdar, nikdar, ker sem preslab. Veliko sem trpel. Prišel sem do prepričanja, da sva se samo srečala, kakor se srečujejo popotniki, ki sopihajo skozi življenje. Srečala sva se, ali skupaj hoditi ne moreva...

Poznaš me, bila sva pogosto skupaj, ukrenila že marsikaj. Meni so težkoče malenkosti, bodi še tako hude, izražajo se z mahljajem roke po zraku. Vso skrb po najinem svidenju obrnil sem na to, kako bi ji to razodel, kako bi storil, da bi me pustila, ne da bi to njo bolelo. Sree mi je krvavelo, ko sem izdeloval črne naklepe. Moral sem. Morda mi bo kedaj hvaležna, kot žena bogatega moža, saj udobnost zasluži. Ko sva sedela v Celju pri večerji, sem jo pritisnil na sree, ki je trepetalo sladkih čustev. Zadnji moj poljub pa je govoril: saj sva se samo srečala, samo srečala...

Našel sem načrt. Ako bi rekel, preraven sem, bi nič ne pomagalo. Če bi dejal, da je ne ljubim, bi lagal, in vrhu tega žalil njo. To bi bilo preveč ponižanja, tem bolj, ker vsaka ženska meni, da je kakor rimski vojskovodja Cezar — veni, vidi, vici... Spomnil sem se, da mi je nekoč rekla, ne vem že ob kaki priliki, ako me sliši, da sem brezbožnež ali sploh mlačen v svoji verski dolžnosti, tedaj me pusti in me

ne mara več videti. In tega sem se oprijel. Vkljub svoji čisti vesti, napisal sem ji naravnost brezversko pismo, ter jo silil, da prestopi z menoj k protestantizmu. Kaj bo, ne vem. Sedaj čakam odgovora. Bog ve, če sploh pride.

Bolan sem, prijatelj, zelo bolan. Bog daj, da ozdravim, da ozdravim njo in sebe. Ni lepo, kar sem storil, vsak me lahko obsoja, ampak drugače nisem mogel. Srečen je, kdor ljubi, pa tudi nesrečen. Zatorej si le hrani tvoj pevski zbor za koga drugega. K večjemu, da mi zapojejo nagrobno. Da si mi zdrav!

Tvoj

Fran.

Kmalu potem sem dobil pismo od prijatelja. V njem pa drugo z žensko pisavo...

Maribor, dne 6. dec.

Gospod Fran R.

Ljutomer.

Tega Vam ne odpustim nikdar. Ko bi bila tamkaj, pripeljala bi Vam tako zaušnico, da bi se Vam nikoli več ne zljubilo, pisati enakih brezbožnosti, in me siliti k prestopu iz vere mojih očetov. Ko bi vedela, da ste taki, se ne pogledala bi Vas nikoli. Ljubila sem Vas, kakor ne more nihče na svetu ljubiti, toda se sem pravočasno spoznala Vaš značaj. Končano je! Brez solze v očesu in brez bolevi v sreu Vam povem, da Vas ne maram več. Vračam Vam Vaše stvari in zahtevam, da mi moje istotako vrnete. O, da sem se morala o Vas tako motiti.

Z Bogom!

Ernestina F.

Vzel sem v roke pismo prijatelja. Kako mu je neki pri srcu?

Ljutomer, dne 12. dec.

Dragi!

Pisal si mi res tolažilne besede. Veseli me, da se strinjaš z mano. Kar pa praviš proti koncu pisma, da to ni niti možko niti lepo, kar sem storil, in da prava ljubav prenese vse, vse doseže, ti ne ugovarjam. Pisal sem ti, da bi se dalo živeti, ampak videti jo trudno in izmučeno, to bi me bolelo. Sicer pa je končano. Beri priloženo njeno pismo. Prosim pa te, da mi je vrneš. To bo edini spomin od nje. Sedaj sem prost. Nič solz, nič tarnanja, tako je prav. Kaj reče moje sree, ne briga nikogar, moralo se bo istotako vdati. Oblak je šel čez polje brez toče. In malo je zagrmelo. Pri nji sem sicer ob čast in spoštovanje, ali glavno vprašanje je rešeno.

Poslala mi je nazaj prstan in pismo. Tudi jaz ji ustrezem željo in ji vrnem. Za spomin prijatne mladosti moje duše mi ostane pismo, njena odpoved. Ono mi bo klicalo, kakor žvižg vlaka: Srečala, srečala sta se samo. In pota vajina so šla narazen, ker so različni vajini cilji. Sedaj živim tako v en dan in se vdajam melanholiji. Nikdar se ne bom več ogreval za kako žensko... nikdar.

Vidiš, to je moj „roman“. Oprosti, da sem te z njim dolgočasil. Izgovarjam se s tem, ker si hotel vedeti. Ker je že pozno, končam.

Pozdravlja te najsrčneje

Tvoj

Fran.

Gorica, dne 20. avg.

Ljubi Fran!

„Le enkrat daj še, majnik zlati, da gledam zorni tvoj obraz...“

Dosedaj je šlo vse vedno enolično. Manever je. Prehodili smo že celo istro, vsaj meni se tako zdi. Na-